

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 2. Vtrùm obiectum formale diuinæ voluntatis sit sola bonitas
increata; vel etiam creata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

verum relatum ab intellectu attingi nequit, nisi attingatur simul terminus eius; ita nequit attingi bonum, aut malum relatum, nisi terminus proprius talis respectus pariter attingatur. Dubitari tamen potest, an omnis terminus boni, aut mali relati per eundem omnino actum debeat attingi, quo attingitur bonum, aut malum ipsum. Videntur id plerique supponere de termino, qui est eorum subiectum; dum dicunt, amorem, quo volumus alicui bonum, vel nolumus malum, eundem actum esse cum duplici respectu, altero ad bonum, quod volumus, aut malum, quod nolumus; altero ad personam, cui illud volumus, aut nolumus. Similiterque philosophatur de odio, quo volumus alicui malum, vel nolumus bonum. Ego verò consentaneè ad doctrinam traditam circa cognitionem relatorum supra disp. 23. q. 6. existimo, vel per vnum, vel per duplicem actum posse voluntatem attingere bonum, aut malum relatum, & eius terminum, quicumque ille sit. Ita tamen, ut quando actus duplex est, qui tangit bonum, aut malum relatum, cum altero tangente terminum essentialiter connectatur; prout ibi de cognitione relationis, & termini philosophatus sum. Moueor; quia argumenta ibidem adducta ad istud assumptum probandum circa cognitionem relationis, & termini pariter, imò potiori iure, probant idem circa affectum boni, aut mali relati, & termini eius, ut perpendiculari notum fiet. Quæ subinde non repetenda, sed recolenda sunt, & ad propositum applicanda. Et quidem de fine, qui est terminus boni utilis, satis est commune inter Philosophos, tum per eundem actum cum ipso bono, tum per distinctum posse tangi. Cur igitur non dicatur idem de subiecto, quod est terminus aliorum bonorum relatorum?

17 Itaque voluntas siue diuina, siue humana bifariam potest velle alteri bonum. Primò per vnicum actum, qui & sit complacentia subiecti, & volitio boni tali subiecto concupiti. Secundò, per duos actus, quorum primus sit complacentia dicti subiecti; secundus verò cum primo connexus volitio dicti boni. Similiterque per vnum, aut per duos actus potest voluntas velle alteri malum. Tū nolle priori malum, & nolle posteriori bonum. Illud est peculiare in termino obiecti relati voluntatis, quod determinat, & mouet ad affectum ipsius obiecti; cum tamen terminus obiecti relati intellectus nullatenus determinet, aut moueat ad cognitionem eius; potius obiectum ipsum, quando est relatio connexionis, mouet ad cognitionem termini, ut latè tradidimus, & ostendimus loco citato. Etenim finis, qui est terminus bonitatis relatiuæ mediourum, ad media ipsa amanda determinat, & mouet. Pariterque bonitas, aut malitia subiecti, quod est terminus aliarum bonitatum, & malitiarum relatarum, ad eas volendas, vel nolendas tali subiecto dicenda est determinare, & mouere. Vnde, sicut finis bifariam potest mouere ad volenda media: immediatè, uti euenit; quando amor finis, & amor mediourum est idem actus, & medià volitione sui, ut contingit, quando intentio finis ab electione mediourum distinguitur, & in eam influit. Ita etiam bonitas, vel malitia subiecti bifariam potest mouere ad volendum, vel nolendum ipsi subiecto bonum, aut malum relatum: immediatè, si complacentia, aut displicentia subiecti idem sit actus cum volitione, aut nolitione dicti boni, aut mali relati; & mediatè, si sint actus

distincti, & primus influat in secundum. Qui quidem duo modi tendendi in bona, & mala relatiua, & in eorum terminos eatenus dicendi sunt possibiles voluntati diuinæ, quatenus in ea etiam actus inter se aliqua ratione distincti dicendi sunt dari, prout ostendimus disp. 34. Vbi etiam videbimus, quibus alijs diuersis modis diuina voluntas in sua obiecta, qualia sunt bona, & mala, quæ recensuimus, tendere valeat.

QVAESTIO II.

Virum obiectum formale diuinæ voluntatis sit sola bonitas increata; vel etiam creata.

Duplex in vniuersum sententia est. Altera asserentium, solam diuinam bonitatem esse obiectum formale, motiuum, ac specificatum voluntatis diuinæ. Creaturas verò dumtaxat habere rationem obiecti materialis. Altera asserentium, obiectum formale, & motiuum voluntatis diuinæ non solum diuinam bonitatem, sed etiam bonitatem creatam esse. Crediderim tamen, plerisque prioris sententiæ Auctores ab Auctoribus posterioris dumtaxat dissidere in modo loquendi. Stant autem pro priori Molin. 1. p. quæst. 19. art. 2. disp. 3. & art. 5. Valent. pun. 4. & 5. assert. 2. Arrub. disp. 51. cap. 3. Becan. de Volun. cap. 11. quæst. 2. & 9. Gran. tract. 1. de Vol. disp. 3. Ruiz disp. 3. de Volun. Alarc. tract. 3. disp. 2. cap. 1. & 2. Tann. disp. 2. quæst. 10. dub. 1. num. 3. & dub. 5. num. 2. Hemel. tit. 5. disp. 2. cap. 6. Quiros tom. 1. de Deo disp. 72. sect. 2. & alij. Pro posteriori autem sententiæ sunt Albiz disp. 8. de Volun. sect. 2. Petrus Hurt. 2. 2. disp. 121. Ripalda in manuscrip. de Volun. & tom. de Fide disp. 31. Herico disp. 18. cap. 2. Turrian. 2. 2. disp. 66. dub. 2. S. Tandem, Quiedo controu. 5. de Charit. punct. 2. Aldrete disp. 4. de Incarn. sect. 3. Ribas de Volun. disp. 3. cap. 2. Arriaga disp. 26. sect. 4. Ribaden. disp. 23. cap. 1. & alij Recentiores. Quibus consentire videntur Lugo disp. 2. de Incarn. à num. 63. Storz. lib. 1. suæ Theol. num. 44. Soar. Opusc. de Iustitiâ sect. 1. & Gaspar Hurt. disp. 1. de Volun. diff. 4. & disp. 2. diff. 1. Fauet etiam Vazq. 1. p. disp. 81. cap. 2. num. 9. Et, quotquot docent, in Deo verum, & proprium amorem amicitie erga creaturas reperiri, aliasque huiusmodi virtutes morales, quarum formale motiuum necessariò debet esse aliquid creatum. Fauet etiam huic sententiæ S. Th. lib. 1. contra Gent. cap. 89. & 93. licet pro primâ videatur stare 1. p. quæst. 19. art. 2.

Cæterum ex Doctoribus secundæ sententiæ multi censent, ita posse bonitatem creatam obiectum formale, & motiuum diuinæ voluntatis esse, ut nequeat non insuper illa ad bonitatem diuinam tanquam ad motiuum primarium, finemque vltimum referri. Ad perfectionem enim Dei pertinere, quòd nihil creatum possit amare; quin illud amet propter seipsum. Alij verò arbitratur; etsi Deus de facto ad seipsum cupeta sua opera referat, amando illa propter suam perfectionem tanquam propter vltimum finem; id tamen non adeò necessarium esse, ut nequeat aliunde euenire; posse enim Deum aliquid creatum ita

ita seorsim propter ipsum amare, vt illud ad se, ad suamve bonitatem tanquam ad finem, seu motuum non referat. Vtrique tamen, vt componant ea duo, nempe quod creatura ametur à Deo propter seipsam, sitque subinde obiectum formale, atque adeo etiam motuum diuinæ voluntatis, & simul ametur propter bonitatem diuinam vt propter motuum primarium, & finem vltimum, in varios modos, dicendi distracti sunt. Alij enim, quorum sunt Albiz, Petr, Hurt, & Ribaden. opinantur, bonitatem creatam partialiter solum, & simul cum bonitate diuinâ posse esse obiectum formale diuinæ voluntatis, ita, vt amba per eundem actum indiuisim debeant attingi. Alij actum imperij ponunt intrinsecè respicientem bonitatem diuinam, extrinsecèque subinde referentem ad illam tum actum imperatum habentem pro obiecto motuum bonitatem creatam, tum etiam ipsam bonitatem. Qui quidem actus imperans rursus aut vagus ex parte imperati, aut determinatus esse potest. Alij, vt Ripalda, putant, ex amore necessario, quo Deus se amat tanquam ex principio per se nasci omnem amorem liberum, quo creaturæ propter propriam bonitatem amantur. Idque satis esse, vt illa extrinsecè referantur ad Deum, atque ita propter ipsum etiam tanquam propter finem cui vltimum dicantur amari. Alij duos actus amoris comitantur in Deo circ obiectum quoduis creatum aut penitus inter se inconnexos, aut connexos non mutuo; alterum, quo tale obiectum propter Deum, alterum, quo propter se ipsum amatur. Alij intentionem obiecti vagam gloria diuinæ excogitant amata propter Deum vt propter finem cui; oriundamque ab illa electione horum mediorum præ alijs ex complacentia creaturarum, seu propter ipsas. Alij denique per electiones, quas materiales vocant, rem hanc componi posse opinantur, hoc est, per volitiones habentes vnicè pro motuum bonitatem creatam, oriundamque extrinsecè, & immediate ab intentione gloria Dei, suppositâ præscientiâ de vilitate earum ad dictam gloriam. Ad quos dicendi modos facile reuocaueris reliquos, qui excogitari possunt.

Pro resolutione suppono primo, obiectum formale alicuius actus id in vniuersum vocari, quod est ratio attingendi, quicquid attingitur per actum: materiale verò id, quod non ratione sui, seu propter se, sed ratione obiecti formalis, seu propter ipsum tangitur. Solet autem obiectum formale diuidi in intrinsecum, quod per eundem actum simul cum materiali attingitur, & extrinsecum, quod per distinctum, ac prauum actum tangitur. Quauis nonnulli, intrinsecum solum, velint, dicendum esse obiectum formale: in quo solum potest esse diffusio de nomine. Obiectum autem motuum dicitur, quod mouet potentiam ad actum. Quod certè, & formale in idem recidunt, si sermo sit, vti est in præfenti, non de obiecto mouente physice per aliquid potentie impressum, sed de mouente solum intentionaliter, & obiectiue, quod potissimum appellari solet motuum, seu determinatum, neque à fermali diuersum est, quando ipsum est motuum intrinsecum. Quod addo; quia motuum intentionale, seu obiectiuum aut intrinsecum, aut extrinsecum esse potest, vt alias dicebamus supra disp. 30. quæst. 17. num. 786. Intrinsecum dicitur, quod per actum, ad quem mouet; respicitur intrinsecè; extrinsecum verò, quod se-

cus. Ex quibus solum primum est, quod coincidit cum obiecto formali, non item secundum. Quia tamen primum extrinsecum in alio sensu dici solet, quando mediate mouet ad actum, à quo respicitur, vt quando finis mouet mediâ intentione sui ad electionem medij, (quo casu coincidit cum formali, quod extrinsecum etiam dicitur), satius putauimus fore loco citato ad æquiuocationem tollendam, vt obiectum mouens ad actum, à quo respicitur intrinsecè, motuum intrinsecum dicatur semper, diuidaturque in immediatum, & mediatum. Quocirca fatuus etiam erit, vt obiectum formale cum eo coincidens in immediatum, & mediatum diuidatur: sicque nullum extrinsecum appelletur. Denique obiectum specificatiuum actus dicitur illud, à quo actus speciem sumit, seu relatè ad quod habet actus esse talis naturæ, & speciei. Specificari enim actum ab obiecto, nihil est aliud, quam esse talis naturæ, & essentia; eò quod tale obiectum respicit. Vnde arbitror cum multis Recentioribus, actum non solum ab obiecto formali; sed etiam à materiali, quod verè tangit, & per suam essentiam respicit, specificari quoad esse physicum; quidquid sit de esse moralis; prout etiam notauimus supra disp. 23. quæst. 8. similem versans difficultatem circa scientiam diuinam.

Hinc suppono secundo, sub obiecto formali, siue motiuo voluntatis diuinæ finem comprehendere in præfenti: de quo specialiter agunt nonnulli ex relictis Doctoribus. Nam finis obiectum motuum est respectu electionis mediorum, atque adeo etiam formale saltem mediatum iuxta dicta. Quoniam autem particula propter obiectum motuum indicare solet, hæc propositio, *Deus vult vnâ creaturam propter aliam*, à multis ex Doctoribus primæ sententiæ rejicitur vt falsa: ab alijs verò eorundem censetur vera: eamque variè explicant, ne denotet, creaturam esse obiectum motuum, vt videre est apud Fasol. 1. p. quæst. 19. artic. 5. dubit. vnica. Ab omnibus tamen hæc vera reputatur, *Deus vult, vnâ creaturam esse propter aliam*. Quasi tantum significet, esse vnâ creaturam medium conducentis ad existentiam alterius.

Tertio suppono, quoties voluntas alicui subiecto vult bonum aut honestum, aut delectabile, communiter reputari obiectum formale, seu motuum, non solum bonitatem absolutam subiecti, in qua voluntas complacet, iuxta dicta quæstione præcedente, sed etiam bonitatem relatam volitam ipsi subiecto. Ob id enim vulgò omnes dicunt, finem (qui potissimum voluntatis motuum est) ex duplici veluti partiali fine adæquari, nempe ex fine qui, & ex fine cui; quales sunt bonum honestum, aut delectabile, & subiectum, cui bonum est. Nilominus, dum quis alicui subiecto vult bonum relatam, primum saltem motuum talis amoris censenda est bonitas subiecti, in qua complacet, secundarium autem bonitas relatam, quam vult ipsi subiecto: nam hæc propter illam appetitur. Ideo namque volumus amico bonum; quia amicus ipse ratione bonitatis, quam in se habet, nobis placet. Pariterque est philosophandum de motiuo odij, quo volumus alicui malum; quia nobis secundum se displicet. Dixi, bonitatem subiecti amari esse saltem primarium motuum amoris. Quia forsitan non sine probabilis specie posset aliquis affirmare, esse eam motuum vnicum; bonitatem autem relatam tali subiecto volitam

obiecti dumtaxat materialis rationem habere. Verum, quia hoc contra communem sensum Philosophorum esse videtur, in eo standum est, quod bonitas quoque relata, de qua tractamus ratione sui sit obiectum formale, atque motuum voluntatis, vt communiter Doctores sentiunt. Eatenus verò illa obiectum formale, & motuum secundarium dicenda est, quatenus in sua motiore à motione alterius dependet tanquam à prauia conditione; non tamen è conuersò. Bonitas enim relata ad subiectum ideo mouet voluntatem ad sui volitionem; quia bonitas absoluta eiusdem subiecti eandem voluntatem mouet ad sui complacentiam; non tamen vice versa. His positis, pergo ad quaestionis resolutionem.

Propositio 1.

23 Diuina bonitas de facto obiectum est formale, & motuum omnium operum Dei, siue volitionis eorum.

Ita omnes Theologi. Constatque ex illo Prou. 16. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus*, iuxta communem Patrum, Interpretumque expositionem, vno, vel altero in sensu diuerso exponente. Quo etiam spectant illud Isaia 43. *Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me*; & alia loca huiusmodi. Facit etiam illud Apocal. 22. *Ego sum alpha, & Omega, primus, & nouissimus, principium, & finis*, Ex quo patet, bonitatem absolutam, qua Deus in se bonus est, idoneum esse obiectum formale, ac motuum voluntatis diuinæ, respectiue etiam ad illa, quæ operatur ad extra, siue ad eorum volitionem, Eatenus namque dicitur propter se ipsam ea operari; quia ad seipsum tanquam ad finem cui refert illa, amando, seu volendo efficaciter illa sibi ex complacentiâ sui tanquam subiecto, cui aliquo modo conuenientia, seu bona sunt. Consentiant in hanc propositionem itidem Patres, Dionysius, cap. 4 de Diu. nomin. Ex ipsoque Cyprianus Decade 5. cap. 3. August. lib. 1. de Doctrin. Chrit. cap. 32. Bernard. serm. 59. in Cant. S. Max. Cent. 5. cap. 83. & alij communiter.

Hic disputant aliqui, vtrum obiectum formale, motuumque volitionis Dei sit essentia diuina sola; an insuper relationes, & attributa. Esse solam essentiam, tenent Alarc. 1. p. tract. 3. disp. 2. cap. 1. Hemelm. tit. 5. disp. 1. cap. 4. & apud eum Ferrar. Bann. Albed. Henric. & Scot. Quos sequitur Smising. tract. 3. disp. 3. quaest. 2. & alij Recentiores. Esse vero simul cum essentia relationes, & attributa, & quidquid Deus re ipsa est, docet, & copiosè probat Ruiz disp. 3. de Volunt. sect. 3. cum Caiet. Molin. & alijs; quorum sententiam tenet etiam Albiz. tract. 2. disp. 3. sect. 2. num. 16. Quibus ego subscribo. Primò; quia Deus non solum ab essentia, sed ab alijs etiam perfectionibus sibi intrinsicis eadem adæquatè, & integrè perfectus, & bonus in se ipso; atque ita ea omnia integrant, & adæquant bonitatem, quæ obiectum est formale, & motuum voluntatis eius. Secundò; quia totam hanc integram Dei bonitatem videtur Scriptura assignare pro motiuo voluntatis diuinæ, dum absolute pronunciat, Deum propter semetipsum cuncta operatum esse. Tertio potissimum; quia, sicut per nullum actum intellectus potest Deus suam essentiam tangere, quin tangat quidquid cum illà est idem simpliciter, & absolute,

vt supra disp. 24. quaest. 1. statui. Ita per nullum actum voluntatis oriundum ex directione intellectus potest circa essentiam versari; quin simul circa relationes, & circa attributa versetur. Quemadmodum enim intellectus, ita & voluntas Dei vniam formalitatem ab aliâ realiter identificatâ cum illâ præcindere nullo pacto potest; vt vniuersè ostendemus infra quaest. 6. Vide ad rem plura apud Ruiz loco citato. Ex quibus apparet, falsam esse aliorum Recentiorum sententiam, qui respectu benevolentiae diuinæ, qua Deus se amat, obiectum formale faciunt solam essentiam Dei; etsi respectu simplicis complacentiæ, dicant, non posse non Deum integrum esse obiectum formale.

Propositio 2.

24 Externa etiam glorificatio Dei de facto est obiectum formale, atque motuum suorum operum, siue volitionis eorum.

Videntur etiam in hanc propositionem conspici communiter Theologi, & Patres, dum asserunt, Deum ad suam laudem, gloriam, honorem, ostensionemque attributorum cuncta ordinasse. In quem sensum trahunt multi locum Prouerbiorum adductum proposit. 1. Clarus autem id probant alia, Isaia 43. *Omnes, qui inuocant nomen meum, in gloriam meam erant eum*. Ad Eph. 1. *Prædestinavit nos in adoptionem filiorum in laudem gloriae gratiae suae*. Vbi Chryso. serm. 1. *In adoptionem, inquit, filiorum nos prædestinavit volens, idque vehementer volens ad hoc, vt conspicua reddatur gratia sua gloria*. Prædestinatio etiam, & reprobatio ad ostensionem misericordiae, & iræ Dei sunt ordinatae iuxta Paulum ad Rom. 9. dicentem. *Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientiâ vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae preparauit in gloriam*, &c. Cumque ad bonum Prædestinatorum cetera cuncta sint ordinata iuxta illud 1. Corint. 3. *Omnia vestra sunt, &c.* mediata saltem sunt consequenter ordinata ad ostensionem attributorum Dei. Ad quam præterea potissimum est ordinatum exitum illud opus Incarnationis Verbi, vt docent communiter Theologi. Esse autem ingens morium diuinæ voluntatis, & consequenter obiectum eius formale externam Dei glorificationem, satis insuper significant loca Scripturæ, in quibus hæc ad aliciendam ipsam voluntatem proponitur, vt annuat, & concedat, quod petitur Psalm. 78. *Propter gloriam nominis tui Domine libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum, &c.* Mirto alia.

Ex quibus inferitur, non solam bonitatem diuinam, sed etiam aliquam creatam, qualis est glorificatio externa, ostensioque attributorum Dei ad obiectum formale, & morium diuinæ voluntatis spectare. Cuius ratio à priori improbitur est. Quia bonum honestum, & delectabile per se, & ratione sui est amabile, etiâ à Deo, & consequenter obiectum formale; & motuum voluntatis etiam diuinæ potest esse. Glorificationem autem externam, & ostensionem suorum attributorum vt honestam, & delectabilem appetit sibi Deus; non enim appetit eam vt vilem ad alium finem consequendum, vt constat.

constat. Deinde; quia Deus à sua bonitate motus non amat se tanquam finem qui à seipso consequendum per suam glorificationem extenam tanquam per medium; sed tanquam finem cui, siue subiectum, cui talis glorificatio bona est, vt liquet. Ergo, dum illam sibi appetit, vult, & procurat, non solum bonitatem suam subiectiuam, sed etiam bonitatem relata eiusdem glorificationis habet pro obiecto formali, motiuoque suæ volitionis, vt constat ex doctrina communi statuta suppositione tertiâ. Tamen bonitas subiectiuâ increata primarium motiuum sit talis actus; secundarium autem bonitas creata relata iuxta dicta ibidem.

Propositio 3.

Voluntas diuina non solum bonitatem Dei, & eius glorificationem; sed alias insuper creaturas habet defacto pro motiuo, & obiecto formali.

27 Probatum primò ex Scripturâ, In qua sæpe assignatur pro motiuo volitionis diuinæ aliquid creatum eidem verbis, quibus in alijs locis diuina bonitas, aut Dei glorificatio assignari solet, aut certè verbis æquivalentibus. Ioan. 10. *Propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam.* Ioan. 16. *Ipse Pater amat vos; quia vos me amatis.* Ad Ephes. *Elegit nos, &c. vt essemus Sancti.* 1. Cor. 1. *Loquimur Dei sapientiam, &c. quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram.* 2. Cor. 1. *Per ipsum Amen Deo ad gloriam nostram.* Sap. 11. *Disimulas peccata hominum propter penitentiam.* 3. Reg. 3. *Quia postulasti verbum hoc, &c. Ecce feci tibi secundum sermones tuos.* Apoc. 2. *Quoniam seruasti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo te ab hora tentationis, &c.* Adde omnia loca, in quibus sæpe dicitur Deus propter peccata punire homines, & propter bona opera illos premiare. Nec non ea, in quibus homines diligere dicitur, eosve amare tanquam amicos. Ex quibus omnibus abundè constat, motiuum diuinæ voluntatis sæpe esse bonitatem creatam. Neque fas est, huiusmodi loca detorque ad obiectum materiale, vt Auctores sententiæ oppositæ detorqueant. Quandoquidem, ex vna parte illa, vt dicebam, nec minus clarè, nec minus frequenter significant, honestatem creatam obiectum esse motiuum voluntatis Dei, quàm alia significant bonitatem diuinam eiusdem voluntatis motiuum esse: quæ tamen nemo est, qui non accipiat de motiuo formali. Ex aliâ verò parte ex istâ illorum acceptione nullum incommodum, & multa commoda sequuntur, vt ex dicendis apparebit.

28 Id ipsum sæpe docent Patres, August. lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 21. ait. *Deus dixit, fiat lux, & facta est lux; & vidit Deus lucem, quia bona est. Si querimus, quis fecerit; Deus est; si per quid fecerit; dixit, fiat, & facta est; si quare fecerit; quia bona est. Nec auctor est excellentior Deo. Nec ars efficacior Dei verbo. Nec causa melior, quàm, vt bonum crearetur à bono Deo.* Ecce, bonitatem, qua lux in se bona est, dicit Augustinus, esse causam motiuam creationis eius. Quod totidem verbis tradit Prosper Sent. 151. Adde, sapissimè docere Augustinum id, quod nullus negare potest, vt videbimus disp. 33. quæst. 3. Deum reuera, & propriè amare

suas creaturas; & tamen tom. 4. lib. 83. quæstion. quæst. 35. docet. *Quod amare nibi est aliud, quàm appetere rem aliquam propter se ipsam.* Ergo sentit, Deum creaturas propter se ipsas, atque aded tanquam obiectum formale, & motiuum appetere, seu velle. Sapissimè etiam varios fines creatos diuinæ voluntati attribuit, vt videre est lib. 22. de Ciuit. cap. 1. & in Enchyr. cap. 19. & cap. 90. & sequentibus. Chrysostr. item tom. 4. orat. 1. in illud ad Ephes. 1. *In laudem gloriæ gratiæ suæ, ait, Ex nobis enim nihil aliud cupit, quàm nostram salutem; non ministerium, non gloriam, non aliquid aliud; & propter hoc fecit omnia.* Consonat Bern. Serm. 3. in Pentec. dicens, *Omnia fecit propter seipsum gratuita videlicet bonitate. Omnia propter electos suos, pro eorum scilicet utilitate; vt illa quidem efficiens causa sit; hæc finis.* Quid claritè? Sed non sunt putandi Bernardus, & Chrysostr. dum omnia ad nostram utilitatem relata videntur pronuntiare, excludere alia motiuum operum Dei, quo sensu ea ex communi omnium consensu adstruximus proposit. 1. & 2. solum enim censendi sunt intendere, Deum non velle propter se bona creata tanquam sibi vtilia, vel necessaria, qua ratione illa vult nobis. Denique Nyssen. Orat. Cathet. cap. 15. agens de Verbi Incarnatione ait. *Si ergo natura diuina inditum, & signum proprium est benevolentia in homines, habes rationem, quam quærebis, habes causam, cur Deus veniret ad homines. Opus enim habebant medico. &c.* Et paulò post. *Hæc ne sunt parua, & indigna, quæ Deum moueant, vt descendat ad humanam naturam visitandam? Quibus salutem hominum, dicit, fuisse motiuum Incarnationis iuxta illud Symboli. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, &c.* Et quidem motiuum Incarnationis fuisse aliquid creatum, omnes Theologi concludunt, dum illud inuestigant. Postremò D. Dionys. cap. 4. de Diuin. nom. de bono vniuersè dicit experibile, amabileque propter se, & causam sui. Vbi etiam bonum creatum complecti videtur. Eius verba habes supra quæst. 1. num. 6. Huc faciunt insuper, quæcunque asseremus inferius quæst. 4. ad probandum, præter diuinum beneplacitum, multas esse causas, rationesque ad extra moriuas ad opera Dei. Videantur ibi dicenda.

29 Quæ cum ita sint, constat, Deum defacto non solum bonitatem increatam, sed etiam creatam habere pro obiecto, seu motiuo formali voluntatis suæ. Vtrum autem bonitas creata motiuum adæquatam sit alicuius volitionis diuinæ, vel solum inadæquatam, siue partialem, simul cum bonitate increatâ, nondum est exploratum. Videamus, quid de possibili, vt postmodum ad factum veniamus. Supponimus autem cum communi ex dicendis disp. 34. dari in diuinâ voluntate plures volitiones aut virtualiter, aut saltem per rationem nostram distinctas: et si omnes formaliter realiter idem omnino sint. De quibus subinde vt inter se distinctis procedit præsens difficultas.

Propositio 4.

30 Possibile est, aliquam diuinâ volitionem circa bonitatem creatam versari vt circa obiectum formale totale, & adæquatam.

Pro-

Probatur propositio primò à paritate sci-
entia diuinæ, quam posse habere pro motiuo
adæquato creaturæ, atque defacto habere,
multis ostendimus supra disp. 23. quæst. 8. & disp.
25. quæst. 1. Imò Doctores nostri, & ceteri præ-
ter Thomistas aliquos, communiter censent, fu-
tura contingentia siue absoluta, siue conditiona-
ta in se ipsis, non in aliquo alio obiecto cognosci
à Deo. Quod est, ea motiuum adæquatum esse,
atque aded obiectum formale scientiæ, qua
cognoscuntur. Pariter ergo poterit creatura moti-
uum formale adæquatum esse diuinæ volitionis.
Quandoquidem ea non minus habet bonitatem
per se, & ratione sui amabilem, quam veritatem
per se, & ratione sui cognoscibilem. Petr. Hurt.
disp. illa 121. de Charit. sect. 4. subsec. 9. discrimen
affert inter intellectum, & voluntatem. Nam
intellectus, vt potè potentia necessaria, imperfe-
ctionis moralis capax non est, sicut voluntas. At-
que ita, licet voluntas diuina æquè, ac intelle-
ctus; absque physica imperfectione posset circa
creaturam veritari tanquam circa obiectum for-
male adæquatum; eo quòd neutra potentia phy-
sice à tali obiecto dependet. At voluntas sine
moralis imperfectione, à qua intellectus est im-
munis, euadere non posset: quia, velle creatu-
ram propter ipsam præcisè, moraliter est quid
imperfectum ex suo conceptu. Ceterum quo-
modò in volitione creaturæ propter ipsam adæ-
quatè nulla inuoluatur imperfectio moralis, ex di-
cendis conspicuum fiet.

31 Hinc se dat ratio à priori propositionis no-
stræ. Quia creaturæ vt distinctæ à Deo per
se, & ratione sui sunt bonæ, non solum bonitate
relata, sed etiam absolutè: relata autem bonitate
non solum sunt bonæ Deo vt subiecto, verum
etiam sibi ipsis, & alijs. Sed de conceptu omnis
bonitatis est, esse amabilem ratione sui: sicut de
conceptu omnis veritatis est, esse ratione sui
cognoscibilem. Ergo creaturæ per se, & ratione sui
sunt amabiles tum in se ipsis ob bonitatem abso-
lutam, tum Deo, alijs creaturis, & sibi ipsis,
quibus sunt bonæ relatiuè. Ergo Deus; ad cuius
perfectionem non minus spectat, posse amare
omne amabile, qua ratione amabile est; quam
posse cognoscere omne cognoscibile, quo pacto est
cognoscibile; non solum potest amare creaturas
propter se, sed etiam propter ipsas, & propter
alias, idque vt propter motiuum adæquatum,
qua ratione amabiles sunt. Confirmo distinctius,
& vrgentiùs. Bonitas absoluta creaturæ, qua
bonitas absoluta est, amabilis est, vt constat ex
doctrinâ traditâ quæstione præcedente. Sed non
est amabilis propter aliud quidpiam: quia pro-
pter aliud solum amari potest, quod relatè ad
illud est bonum. Ergo solum est amabilis pro-
pter se. Similiterque bonitas, quam creaturæ
habet relatè ad aliam creaturam, qua talis bo-
nitas est, dumtaxat est amabilis propter eam
creaturam, quam respicit ex proprio conceptu.
Ergo tantum abest, vt Deus, omnis bonitatis
amator, nequeat amare creaturam propter ipsam,
& propter aliam tanquam propter adæquatum
motiuum; quòd potius, si illam est amaturus
vt bonam in se absolutè, vel vt bonam alteri,
neutiquam illam ob aliud motiuum, quam pro-
pter ipsam, vel propter alteram amare possit vt
talis actus.

32 Dices; etsi creatura propter se physice sit
amabilis, absque morali tamen imperfectione
propter se præcisè amari non posse, nisi ametur

insuper propter Deum. Ita censet Petr. Hurt.
qui ob id sect. illa 4. citatè late contendit, omnes
virtutes morales à charitate Dei conditinctas,
sistentisque in bonitate obiecti creati imperfe-
ctionem moralem secum ferre, atque aded actus
suarum Deo conuenire non posse, nisi illi simul, &
indiuisim sint actus charitatis Dei. Quo iure
concedit, actus virtutum moralium, quos Chris-
tus Dominus exercuit imperfectos fuisse. Tamen-
si Christus ipse subiectiue imperfectus non fuerit,
eo quòd opera moralium virtutum, non solum
ex proprio earum motiuo, sed ex motiuo etiam
charitatis exequeretur, imperantibus opus quod-
uis duobus actibus internis, altero charitatis, &
altero moralis virtutis, cuius tale opus proprium
erat. Ceterum, quam sit à veritate aliena
doctrina hæc, ex his, quæ subijcio, palam fiet.

Primum enim, Ex eo, quòd actus misericordie
v.g. sit minus perfectus moraliter, quam
actus charitatis, non sit, esse cum positiuè im-
perfectum, eoque iure repugnantem Deo: sicut
ex eo, quòd actus voluntatis physice sit minus
perfectus ex genere suo, quam actus intellectus,
non sequitur, illum esse positiuè imperfectum,
alienumque propterea à Dei perfectione. Dein-
de; aut actus habens pro motiuo adæquato
creaturam est moraliter imperfectus, quia habet
tale motiuum; aut quia caret perfectione actus
habentis pro motiuo Deum. Quodcumque eor-
um dicatur, sequitur, esse etiam imperfectum
actum habentem pro motiuo creaturam simul,
& Deum. Nam & iste habet pro motiuo crea-
turam, & caret maiore perfectione actus habentis
pro motiuo solum Deum. Qui sanè nequit
non esse perfectior ex suo genere, & obiecto,
quam actus tendens in Deum simul, & creaturam.
Et quidem, cum huiusmodi actus secundum Hurt.
ex duplici formalitate coalescat in Deo, altera
circa creaturam, altera circa Deum ipsum, non video,
cur non sit ille imperfectus prout tendens in crea-
turam præcisè æquè, ac actus, qui insolidum
in creaturam tenderet. Nam quòd hic cum al-
tero actu tendente insolidum in Deum non esset
ex suo conceptu connexus, sicut formalitas illa
habens pro motiuo creaturam connectitur cum
formalitate habente pro motiuo Deum, vt phi-
losophatur Hurt. ad contrahendam imperfe-
ctionem ex motiuo creato, vel non contrahen-
dam parum videtur interesse. Præterà, Per se
videtur, satis superque notum, hoc, quòd est,
velle subleuare miseriam pauperis, præcidendò
ab alijs motiuis, aded esse moraliter honestum, vt
nullam in suo conceptu claudat moralem imper-
fectionem repugnantem Deo: cui proprium est,
misereri semper, & parcere, vt in quadam or-
atione profertur Ecclesia.

Ex his pergo; & probo propositionem ter-
tiò. In Deo necessario sunt admittendæ virtutes
morales, misericordie, beneficentie, liberali-
tatis, amicitie erga homines, &c. illæque pro-
priæ, & strictè sumptæ, atque in suo genere
perfectæ, vt ex Scripturâ, ex communiquo Pa-
trum, atque Theologorum consensu inferri
disp. 35. monstrandum est. Ergo necessariò quo-
que asserendum est, posse diuinam voluntatem
habere pro motiuo adæquato alicuius actus obie-
ctum, & motiuum proprium talium virtutum;
quod aliquid creatum est. Probo consequentiam.
Quia, si non potest, nec poterit habere actus
prædictarum virtutum, saltem perfectos in suo
genere. Etenim de ratione stricta, & perfecta
amici-

amicitiæ est, ita velle bonum amico ex complacencia eius, vt amans vi talis actus nullatenus respiciat bonum proprium, sed solum amici. Similiter de ratione stricta, & perfecta liberalitatis, atque etiam benevolentia, & misericordia est, circumscripto omni respectu convenientia propria, velle alteri donum largiri, & benefacere, aut eius miseriam subleuare. Hæc autem Deus nullatenus erga homines præstare poterit, si non potest eis velle bonum, quin illud pariter ad se referat ex charitate propria, volendo videlicet, quod producit, non solum creaturæ, sed sibi eodem actu indiuisibili.

35 Quarto probatur propositio. Quoniam voluntas Dei, non solum per modum prosecutionis, sed etiam per modum fugæ versatur circa obiecta creata. Detestatur enim, & odio habet peccata, ac peccatores, vt tales sunt, & vniuersim omnia mala prout talia: vt passim Scriptura testatur. Ergo habet pro obiecto formali adæquato huiusmodi actum malitiam eorum omnium, quæ odio habet. Pater consequentia; quia actus odij, qua odium est, nulla bonitas, nedum increata, & diuina, potest esse obiectum formale, sed sola malitia, quæ longè abest à Deo, & extra illum dumtaxat in creaturis reperiri valet. Quòd si actus odij, siue volitionis diuinæ malitia extra Deum producta motuum formale adæquatum potest existere; quidni pariter actus amoris, seu volitionis Dei poterit esse obiectum formale, atque motuum adæquatum creata bonitas omnino distincta à Deo? Certè, si odium diuinum pro obiecto adæquato formali, moueo, & specificatio aliquid distinctum à Deo potest habere, nulla videtur excogitabilis ratio, cur amor diuinus similiter pro obiecto adæquato formali, motiuo, & specificatio aliquid distinctum à Deo habere non possit. Et confirmari potest hæc ratio. Quia eiusdem honestatis est, amare obiectum proprium virtutis, & detestari oppositum vitij contrarij. Ergo Deus, cui omnis honestas, aliunde illi non repugnans, possibilis est, eodem modo potest amare obiecta virtutum, & detestari opposita vitiorum contrariorum. At detestatio nis vt talis nequit obiectum formale esse bonitas Dei. Ergo.

36 Nec satisfaciet, si quis respondeat, Deum ex complacencia sui detestari mala; atque ita bonitatem diuinam obiectum formale esse saltem inadæquatum eius actus, qui simul est amor Dei, & odium malorum. Non, inquam, satisfaciet. Primò; quia saltem, prout odium est, dictus actus habebit pro obiecto formali adæquato malitiam creatam. Vnde arguitur, actum diuinum, prout amor creaturæ est, posse pariter pro obiecto formali adæquato habere bonitatem creatam. Secundò; quia Deus non solum detestatur mala, quatenus sibi mala sunt, sed etiam, quatenus sunt mala creaturis, & quatenus sunt mala secundum se, præscindendo ab aliâ malitiâ relatâ ad Deum: quis enim neget, esse ea sic à Deo detestabilia? Vt sic autem actus detestationis nullatenus potest respicere bonitatem diuinam; vt constat: quia malum detestatum non tangitur per talem actum vt relatum ad talem bonitatem, vt malumve, seu aduersum illi. Hæc satis modò, nam propositio data per dicenda circa sequentem probabitur, atque confirmabitur amplius.

Propositio 5.

Possibile etiam videtur, ita Deum 37 circa obiectum creatum vt circa adæquatum motiuum alicuius suæ volitionis versari, vt non sit necesse, illud ad se simul per alium actum vt ad motiuum primum, seu finem vltimum referre.

Probant itidem propositionem istam argumenta facta pro precedente. Primum quidem: quia, vt veritas creata peccati, aliæque huiusmodi, cum quibus Deus iuxta sententiam communem, & nostram nec per substantiam, nec per decretum connexus est, possunt motiuum vnicū esse scientiæ, qua à Deo cognoscuntur; ita bonitates creata non relatiuè formaliter comparatione Dei, sed vel absolutè, vel relatè respectu creaturarum vnicum pariter motiuum diuinarum volitionum poterunt esse. Secundum autem: quia huiusmodi bonitates formaliter sumptæ, quo pacto mouent ad sui amorem, non sunt in Deum referibiles. Nec apparet necessitas, cur materialiter spectatæ, prout bonæ etiam sunt Deo, referantur in ipsum. Tertium verò: quia ad perfectionem virtutum liberalitatis diuinæ, amicitia, beneficentia, aliarumque huiusmodi virtutum pertinere videtur, quòd Deus in earum exercitio ad bonum proprium non respiciat. Respiceret autem, si tale exercitium ad seipsum aliquo modo teneretur referre. Quartum denique: quia malitia peccati sumptæ formaliter non est referibilis in Deum, nec propter Deum detestabilis. Neque apparet necessitas cur illam materialiter sumptam Deus ex complacencia sui detestetur.

Deinde probari potest propositio. Quia 38 omnipotentia diuina pro termino formali adæquato habet creaturas posibles; quin aliquid diuinum in ratione omnipotentia respiciat: vt pote quæ solas creaturas; non item aliquid diuinum causare valet. Igitur volitio creaturarum pariter pro obiecto formali adæquato poterit creaturas ipsas habere. Vt enim omnipotentia, cum sit quid diuinum, ad solas creaturas referri valet. Ita volitio creaturarum, quantumuis diuina, ad solas ipsas creaturas referri valebit.

Præterea. Quòd maior est cuiusvis creaturæ 39 bonitas, eò plus amatur à Deo: ob id enim Deus plùs amat iustos, quàm peccatores, & inter iustos plùs iustiores: ita quidem, vt ratio vnica amandi plùs hos, quàm illos, ipsorum maior bonitas sit: non verò bonitas diuina, quæ æqualiter se habet ad omnes. Igitur & absolutè poterit Deus suas creaturas ob solam earum bonitatem amare; quin ratio illas amandi sit sua bonitas vilo modo.

Vtèrius. Deus creaturas producit, non 40 quod eis egeat, aliquodve commodum ex illis ad suam augendam beatitudinem capiat, sed, vt eis suam quodammodò bonitatem communicet. Igitur casu, quòd eas est causaturus, non est vnde necessitetur simpliciter ad eas causandas propter se, volendo scilicet vt sibi bonam earum tum causationem, tum existentiam. Sed eas propter ipsas præcisè causare poterit, & velle. Confirmatur, & declaratur. Deus non solum non indiget creaturis ad aliquod genus augmenti
sua

sua perfectionis, aut bonitatis; ob idque illarum omnium productionem potest omittere, ut est certissimum: sed neque indiget ad tale augmentum actibus liberis voluntatis, quos circa creaturas elicit: quia Deus nihilo sibi contingenti vllatenus perfectibilis est: ob idque omnes suar voluntatis actus liberos potest omittere, ut disp. 3. 1. quæst. 5. probatum est. Igitur omittere illos poterit, qui in se ut in obiectum formale tendunt, reterentis eis, qui ut in obiectum formale tendunt in solas creaturas.

41 Denique sæpe sapius, dum Deum oramus, aliquod donum impetraturi, motiva creata illi proponimus ad eius alliciendam, & inclinandam nostris precibus voluntatem, nullatenus ipsi proposita tanquam motiuo suâ ipsius bonitate. Igitur communi, & veluti innata existimatione censemus, ex solo motiuo creato posse Deum nobis aliqua sua dona largiri.

42 Postremò propositio nostra probari potest. Quia, dato per impossibile, quod Deus non posset amare propter se cætera omnia à se distincta, neutiquam sequitur per locum intrinsecum, ea absolute à Deo non amabilia, & consequenter nec creabilia, nec possibilia fore. Quis enim censet, tali impossibili hypothesei semel statuta, fore per locum intrinsecum, ut Deus non posset creare Mundum, nec, eo creato, bonorū merita remunerare, & malorū demerita punire, egenorum subleuare miseras, apud eos vera testari, &c. Certè etiam in datâ hypothesei hæc virtutum obiecta, adhuc videntur fore amabilia à Deo; æquè, ac cognoscibilia essent ab ipso, utpote vera, dato per similem hypotheseim, quod Deus illa nullo modo in se ipso tanquam in obiecto formali cognoscere posset. Igitur illorum absoluta amabilitas ex proprio conceptu cum ipsorum amabilitate propter Deum ut obiectum formale connexa non est. Atque adeò benè amari poterunt ab ipso Deo; quin in ipsum referantur ut in formale obiectum. Tantumdemque de odibilitate creatorum malorum, imò & potiori iure dicendum venit.

43 Verum contra doctrinam tum præsentis, tum præcedentis propositionis multa opponuntur. Primum sic. Bonitas creata participatio quadam est bonitatis diuinæ, & medium suapte naturâ, & essentia ordinatum ad illam tanquam ad finem vltimum. Ergo non est amabilis, saltem ordinatè, nisi propter bonitatem diuinam, à qua procedit, & ad quam dirigitur. Quinimo, sicut non potest existere sine influxu primi efficientis, ita nec sine concursu vltimi finis: utpote, quæ non minus à fine vltimo, quam à primo efficiente pendet naturâ suâ. Hoc argumentum, si quid probat, probat utique, neque à nobis posse bonitatem creatam amari, saltem ordinatè, aut in rerum natura poni, nisi propter bonitatem diuinam tanquam obiectum propter vltimum finem. Quod manifestè falsum est. Quare nihil censendum est probare.

44 Respondeo ergo, bonitatem creatam eatenus esse essentialiter participationem diuinæ, quatenus est quid creatum necessariò oriundum à Deo tanquam ab efficiente primo. Ex hoc autem non fit, bonitatem creatam non esse amabilem, nisi propter diuinam. Eo enim ipso, quod est bonitas distincta à diuinâ, sicut in se est cognoscibilis, ita est amabilis propter se; licet etiam sit amabilis propter Deum, quatenus bona est Deo. Nec verum est, bonitatem creatam tan-

tam dependentiam habere à Deo ut vltimo fine, quantum ab ipso ut primo efficiente. Siquidem sine iuamine primi efficientis à nullâ causâ produci potest: benè tamen sine iuamine vltimi finis, quem pauca causæ creatæ, & rarò respiciunt in suis operationibus. De factò quidem omne bonum creatum est ordinatū in Deū ut in vltimū finem: huiusmodi tamen ordinatio ad ipsius existentiam simpliciter necessaria non erat. Quæ admodum ad existentiam mali culpæ necessaria non est: quandoquidem hoc non per amorem ipsius causatium, sed per odium tantum ipsius destructiuum est ordinabile in Deum tanquam in finem.

Secundò obijcitur. Volitio Dei specificatur à suo obiecto formali, ab eoque proinde delimitur suam perfectionem. Ergo obiectum formale volitionis Dei nequit non taxare eius perfectionem. Ergo volitio habens pro obiecto formali creaturam non potest non esse limitata, & finita, qualis est creatura; atque ita repugnans Deo. Constat. Quia, cum Deus infinite excedat creaturâ in perfectione, volitio habens pro obiecto formali Deum, nequit nõ excedere in perfectione infinite volitione habentē pro obiecto formali creaturam. Ergo hæc nõ potest esse infinita quoad perfectionem, aut saltem non potest non esse imperfecta, utpote carens totâ eâ perfectione, in qua exceditur à volitione de Deo. Idem argumentum propositum latèque dilui supra in simili disp. 23. quæst. 8. agens de actibus scientiæ Dei. Recognoscantur dicta ibi de illis, & actibus voluntatis huc mente translata accomodentur, ne iam actum agamus.

Tertiò obijcitur. Volitio omnium perfectissima perfectissimum obiectum formale debet habere. Sed talis est quævis volitio Dei. Ergo nulla est possibilis, quæ non habeat perfectissimum obiectum formale; qualis est sola diuina bonitas. Respondeo, volitionem perfectissimam in omni genere debere habere obiectum formale, imò & materiale perfectissimum in omni genere, qualis est Deus. Volitionem verò in vno genere perfectissimam aliud obiectum non exposcere ab eo, quod habet in tali genere: quod sæpe est aliquid creatum, ut constat ex dictis. Recognoscantur item, quidquid pro soluendo etiam hoc argumento in simili dictum reliquimus loco citato.

Quartò obijcitur. Deus se ipsum amat amore summo. Ergo cætera cuncta bona debet amare propter se ipsum. De ratione enim amoris summi est, velle omnia bona possibilia amari. Ob id enim, quod plus viri sancti amant Deū, eò plura illi volunt, quibus gloria eius promoveatur. Respondeo primò; per hoc argumentum penitus non excludi creaturas à ratione obiecti formalis volitionis diuinæ. Quia quod alicui subiecto amatur obiectum est formale partiale talis amoris iuxta doctrinam præmissam num. 22. Respondeo secundò; etsi amor, quo Deus se amat, eum vehementer inclinet, ut sibi velit cætera bona; ad id tamen non necessitate simpliciter. Quia, ut potuit Deus illa absolute non creare, utpote quibus ad suam perfectionem, aut beatitudinem non indigebat; ita etiam ex suppositione, quod creauit, potuit absolute illa ad se non referre. Tamet si ad illa sibi volentia quodammodo fuerit necessitatus moraliter iuxta dicenda postmodum ex hypothesei, quod creauit. Quod solum genus necessitatis habent ad volen-

volendum Deo cuncta bona, quæ menti occurrunt, Sancti, qui ardentè diligunt illum.

48 Quinto obijcitur. Amor diuinus est simpliciter infinitus. Ergo in bonitate finita nequit vt in proprio centro quiescere, quibz pertranseat ad infinitam vt ad motiuum sibi proportionatum. Respondeo, amorem Dei pertinentem ad ipsius perfectionem, ac beatitudinem, qualis est solum essentialis, & necessarius in sola bonitate diuinâ posse quiescere. Quia solo summo bono potest diuina voluntas satiari. In quo tamen simul satiata, & quiescentem, nil vetat veluti per quamdam redundantiâ, extendi eam ad amanda bona creata sistendo in illis per amorem liberum nullatenus ad complementum suæ perfectionis, ac beatitudinis pertinentem. Qui amor subinde, quantumvis sit in se infinitus, bene poterit in bono creato se sistere, ac veluti vt in proprio obiecto quiescere, quin pergat ad bonum increatum.

49 Sexto obijcitur. Deus non potest non operari honestè; atque adeo ex motiuo honestatis, prout opus est ad honestè opreandum. Sed honestas operationis in consonantiâ, seu conuenientia eius cum naturâ rationali, aut etiâ cum vltimo fine eius consistit. Ergo Deus non potest non velle omnem suam operationem prout consonam, seu conuenientem sibi tanquam primo, & præstantissimo rationali, atque vltimo fine. Quod est, per omnem suam volitionem necessario debere Deum respicere se ipsum vt obiectum formale. Respondeo, ad operandum honestè non opus esse, quòd habeatur pro motiuo honestas formalis operationis consistens in conuenientia eius cum operante prout rationali; sed sat esse, quòd habeatur pro motiuo honestas obiectiua, quam habet finis virtutis ad quam spectat honesta operatio: quod motiuum sæpe sapius haberi potest independentè ab eo, quòd sit etiâ ipse operans motiuum, siue obiectum formale, prout ostendimus disp. 35. q. 1. Quo penitus cessat obiectio.

30 Septimo denique opponuntur testimonia Scripturæ, & Patrum supra commemorata à nobis pro prima propositione; quasi per illa non solum factum, sed etiâ necessitas ad fruatur ordinationis creaturarum in bonitatem Dei vt finem. Respondeo, per eiusmodi testimonia dumtaxat adstrui, defacto Deum ad se ordinasse cuncta, quæ fecit. Si quando autem alicubi talis ordinationis necessitas aliqua indicatur; id certè de necessitate solum morali intelligendum esse. Cum enim Deus ad optimum in genere moris sit necessarius moraliter, vt statuentis q. 3. consequens est, vt quæuis operatio eius externa non solum ab eis virtutibus moralibus, ad quas potest illa spectare, sed etiâ à charitate Theologica, qua Deus ipse se diligit, ducat originem. Ita enim extra omne dubium euadet illa melior moraliter. Et hæc est ratio, cur Deus defacto cuncta operetur iuxta doctrinam statutam proposit. 1. 2. & 3. tum propter bona creata, qualia sunt motiua propria moralium virtutum; tum propter se ipsum, seu propter suam bonitatem, quæ charitatis Theologica proprium motiuum est. Quo verò modo ex recensetis num. 19. defacto eueniat, vt in quoduis opus externum Dei duo motiua ista interueniant, nimirum creata bonitas, & increata, nunc nobis restat examinandum seu coniectandum.

Propositio 6.

Existimo quoties Deus aliquod ad extra operatur, tum propter se, tum propter bonitatem creatam iuxta doctrinam stabilitam proposit. 1. 2. & 3. id per duos actus comitantes, inuicemque connexos suæ voluntatis præstare; quorum alterius diuina bonitas, alterius bonitas creata motiuum fit.

Moueor. Quia hoc solum modo videntur bene cuncta componi: cæteris enim recensitis num. 19. aut absolute componi nequeunt, aut certè non ita bene componuntur. Si enim Deus propter se simul, & propter creaturas tanquam propter duo formalia motiua ita diatur operari, vt indiuisim per eundem actum tangat vtrumque, aut per duos aliquo modo connexos inter se; aut non exercebit circa creaturas eas virtutes morales, quas Scriptura, & Patres de ipso prædicant; aut certè illas non adeo sincere, & perfecte exercebit. Huius modi namque virtutum aut proprius conceptus, aut perfectio omnem respectum ad commodum eas exercentis excludit. Quo iure S. Th. lib. 1. contra Gent. cap. 93, ratione 6. loquens de liberalitate diuinâ ait, *Deus non vult alicui suam bonitatem communicare ad hoc, vt sibi exinde aliquid accrescat. Dare autem, non propter aliquod commodum ex datione expectatum, sed propter ipsam bonitatem, & conuenientiam dationis, est actus liberalitatis, vt patet per Philosophum in 4. Ethicor. Deus igitur est maximè liberalis; & vt Antona dicit, ipse solus liberalis proprie dici potest.* Itaque, si fieri non potest, vt Deus liberè tendat in proprium obiectum, motiuumque virtutis moralis; quin pariter sibi prospiciat volendo sibi aliquod bonum aut eodem actu, aut etiâ alio illi necessario vel præsupposito, vel annexo; certè nec fieri poterit, vt lynceram, atque perfectam rationem talis virtutis assequatur; vt in amicitia organice, in liberalitate, & alijs similibus tenere licet. Si verò per duos, aut per plures actus comitanter solum, ac veluti accidentarie, & eam coniuutos idem bonum; & ex motiuis proprijs moralium virtutum, & ex complacentiâ sui velit; nihil de perfectione talium virtutum detrahet: & aliâs circa eandem materiam charitatem exercebit erga se ipsum; quo & honestatem Theologicam, & moralem sibi possibilem in tali materia assequetur. Defacto ergo credendum est, hac ratione operari: quia defacto contentum est, operari eum maiori perfectione, qua potest, circa materiam, qua operatur, iuxta doctrinam tradendam quæst. 3.

Quòd autem circa eandem materiam externam plures virtutes non se impediunt, quando per actus adequatos internos comitanter solum se habentes refertur ea ad motiua talium virtutum, videtur certum. Quia, cum ex vna parte inter se sint in connexi eiusmodi actus; ex alia verò quo ad efficaciam singuli sufficientes sint; perinde se habent in ordine ad constituendam in tali materia virtutem, siue honestatem cuiusque propriam, ac si singuli soli essent, vel à diuersis voluntariis nascerentur. Accedit, quòd multorum Theologorum sententiâ Christus

Dominicus hoc eodem modo operabatur, ex-
do scilicet circa eandem materiam per diuersos
actus internos tum charitatem erga Patrem, tum
honestatem virtutis moralis tali materia accom-
modata. Et quidem, esse hunc pulcherrimum
modum operandi, satis, superque notam per se vi-
detur. Satis ergo probabiliter videmur coniecta-
re, dum, Deum ita defacto operari, asserimus
id que pretendere Scripturam sacram, atque
sanctos Patres, dum asserunt, Deum tum pro-
pter semetipsum, tum propter creaturas, prae-
sertim rationales, cuncta operari.

53 Ex quo constat primo contra Albiz, Petr.
Hurt. & Ribaden. citatos nu. 19. dum Deus ex
motu creato simul, & ex motu increato ope-
ratur ad extra, non tendere in vtrumque motu-
num per eundem voluntatis actum defacto; nec
esse necessarium, vt tendat. Secundo constat con-
tra alios ibidem relatos, nec per imperium
spectans ad charitatem diuinam referre Deum
ad se extrinsecè actus internos imperatos virtu-
rum moralium habentes pro obiecto, & motu
bonitatem creatam. Tum quia talium virtutum actus,
vt pote suam participantem libertatem à tali im-
perio, saltem haberent aut minorem, aut minus
perfectam honestatem moralem intra proprium
genus, quam, si non essent sic imperati. Tum
quia eo modo operandi non tam externam ope-
rationem, prout Scriptura docet, quam inter-
nam imperatam diceretur Deus exequi propter
se. Tertio sequitur contra Ripaldam, non bene
ab ipso rem hanc componi asserente, sufficere ad
compositionem, quod actus liberi moralium vir-
tutum nascantur tanquam à principio per se ab
amore necessario, quo Deus se amat, vt nasci
ipse asseuerat. Tum quia ad asserendum talem in-
fluxum amoris necessarij in actus liberos idoneum
fundamentum non datur. Tum quia ille admis-
sus nequaquam sufficit, vt Deus dicatur vel-
le creaturas propter se. Cum ad id requiratur
actus, quo Deus velit creaturas vt bonas sibi ex
complacentia sui: qualis neque est amor necessa-
rius, quo Deus se solum quoad intrinsecam amat:
neque sunt actus virtutum moralium ab illo, vt
ponitur, nascentes, quibus propter ipsarum bo-
nitatem amat creaturas. Quarto sequitur con-
tra alios, nec per intentionem vagam gloriae di-
uinæ, & electionem ab illa oriundam rem hanc
de facto bene componi. Quia id esset, illam com-
ponere per duos actus inter se connexos; quem-
modum iam reiecit, vt pote aduersum fin-
ceritati, & perfectioni diuinarum virtutum. De-
nique contra alios sequitur, electiones materia-
les oriundas ab intentione gloriae Dei minus ad
rem idoneas esse. Quia, licet in Deo sint possibi-
les; quod est sub lite; & nos abnuimus: at-
amen sufficientes non sunt, vt Deus cum proprie-
tate dicatur propter se vniversa operari. Alia-
que secum ferunt incommoda oriunda ad rem

iuxta iam dicta ex eo, quod à charitate
præuia Dei suam libertatem par-

ticiparent. Ex quibus om-

nibus concluditur, ap-

tissime omnium

cuncta com-

poni,

si dicatur Deus de facto

operari, vt nos in

propositione sta-

tuimus,

QVAESTIO III.

*Vtrum Deus semper, & infallibiliter
velit optimum.*

Communis, & perulgata Theologorum
sententia est, Deum non semper velle, nec
facere meliora, sed saepe minus bona eligere, &
ijs, quæ facit, alia meliora posse facere. Ita S.
Thom. 1. p. quæst. 25. art. 6. & ibi communiter
Interpres, Valent. punct. 3. illatione 4. & 5.
Vazq. disp. 107. & rursus 3. p. tom. 1. disput. 1.
cap. 3. num. 18. Soar. Opusc. de Libertate diuina
disput. 1. sect. 1. num. 8. & 3. p. tom. 1. disput. 4.
sect. 2. in fine, & disp. 30. Metaph. sect. vlt. num.
23. Zumel. in Opusc. tract. 3. discurs. 4. sect. 5. ad
4. rationem, Azor. lib. 1. Sum. cap. 25. quæst. 7.
Bellarm. lib. 3. de Grat. & liber. arb. cap. 17. ar-
gum. 2. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 6. disp. 1. sect. 1.
num. 53. Herice disp. 10. cap. 5. Gillius noster 1. p.
lib. 2. tract. 8. cap. 10. nu. 4. Alarc. tract. 3. disp. 3.
cap. 7. Card. de Lugo tom. de Incarn. disp. 2.
à num. 7. Bernal. disp. 3. de Incarn. sect. 1. Mart.
Perez. disp. 2. de Incarn. sect. 2. Aldrete disput. 1.
& 2. de Incarn. Arriaga disp. 2. de Incarn. sect. 3.
& 1. p. disp. 27. sect. 2. Martinon. 1. p. disp. 13.
sect. 5. Carleton 1. p. disp. 32. & alij. Caterium
P. Gran. 1. p. controu. 3. tract. 2. disp. 3. & la-
tius P. Dida. Ruiz tom. de Volunt. disput. 9.
& 10. duplex bonorum genus distinguunt: alte-
rum, in quo non datur optimum; quia, quo-
uis bono signato, aliud melius possibile est: al-
terum, in quo datur optimum; quia in tali ge-
re aliud melius non est possibile. Et in primo
genere, dicunt, Deum non eligere optimum quia
id est impossibile. Quo sensu interpretantur ple-
rosque ex commemoratis Theologis. In secundo
vero genere, aiunt, Deum semper, & infallibi-
liter eligere optimum, adeo, vt ad illud eli-
gendum necessitatus sit, non quidem physica,
aut metaphysica, sed morali necessitate; quæ
simpliciter, & absolute non est necessitas. In-
quoniam verò bonorum genere reperitur opti-
mum, & in quo non iteu, non satis explicant
hi Doctores. Quo fit, vt eorum doctrina lapsa
dehiscat defectu fundamenti, cui nititur.

Ego vt noua quadam via sententiam com-
munem Theologorum cum rei veritate compo-
nam, ac veluti medius incedens sensum Scriptura-
rum, & Patrum, vnde Gran. & Ruiz possibi-
lum sibi subsidium vendicant, pro viribus appe-
riam; suppono primò, vnumquodque ens quoad
ad essentiam neutiquam posse esse, aut à Deo
fieri melius, quam est, vt est notissimum. Ita
ter entia autem possibile, atque adeo producibi-
lia à Deo aliqua esse quoad perfectionem me-
taphysicam, siue essentialem finita in se: aliqua
verò in se infinita; Et in seriebus quidem finitè
rum proportionaliter se excedentium nullum esse
optimum, sed, dato quouis, aliud melius, siue
perfectius illo possibile esse; adeoque tales series
à parte ascendente infinitas esse. In seriebus verò
infinite proportionaliter se excedentium
optimum dari, ita vt aliud melius, siue per-
fectius illo possibile non sit; idque vel intra pro-
prium genus tantum, vel etiam absolute: tale
que